

נר לשולחן שבת

פרשת שופטים

גליזון 663 תשע"ט

תרומת הבחור היקר,
המופלא בכשרון
להצלחתו בתורה ויראת שמים

"אם יתקע שופר בעיר, ועם לא יחרדו". אמר מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן: כאשר קורה מאורע קשה, משמים באים לעורר אותנו! לגבי הכלל - אמר מרן: בדורות קודמים, כשקרה איזה אסון, חיפשו חטא בנושא "עריות", ואם היו מוצאים, היו תולים בזה את האסון. לדאבונו היום לא צריך לחפש הרבה.

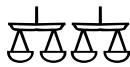
אין לומר שבגלל שבימינו פשטו הדברים המרבים פריצות בעולם, ובאופן מסויים יצאו מכלל שליטה - יהיה הדין פחות חמור. שהרי אין סברה לומר שבגלל שיש "יותר", יתבעו בשמים "פחות".

גם אדם שאין לו קשר לדברים אלו, עליו לדעת שיש עליו תביעה מדין 'ערבות'. והסברה לחייב מדין 'ערבות' היא - שאם היה 'חזק', אף אחד לא היה מעיז לעשות!

ונתן רבי אהרן לייב דוגמא: בפולין, אי אפשר היה להשאיר אפילו סמרטוט בליה, כי היו גונבים הכל... וכשבא לשוויץ, ראה שאפילו מזוודות משאירים שעות רבות ולא גונבים. ולא בגלל שהיו צדיקים, כי כסף היו גונבים, אבל בזה היתה השפעת הסביבה, שלא מתאים לאנשים לקחת דברים כאלו, ולא גנבו.

לגבי הפרט - כל אדם יודע מרת נפשו היכן להתחזק. ראשית, יפשפש במעשיו ויחפש לתקן בעיני סור מרע. והדגיש רבינו שלא יתחיל בעיני 'עשה טוב', כגון - ביטול תורה והתחזקות בלימוד, והטעם, כדי שלא יהיה טובל ושרץ בידו.

ואדם שפשפש באורחותיו, ורואה שדרכי ישראלים. כגון, אברך שמכבד את אשתו, בורח ממחלוקות, אין לו שייכות לכלי המשחית וכדומה, יש לו להתרכז בעשה טוב, ולהתחזק בתורה. (הקונטרס הנפלא "מוקנים אתבונן" ר"ה ויוהכ"פ מידידי הרה"ג ר' משה סחייק)

שופטים ושופטים

"בכל שערך". (ט"ז י"ח)

בחנוכת בית הדין של הגאון רבי נסים קרליץ בשנת תשס"ד כיבדו את הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר בקביעת מזוזה. המזוזה כבר היתה מונחת בבית שלה, והגישו לו שיקבענה.

והנה להפתעת הנוכחים פנה הרב וואזנר אל הת"ח שהגיש לו את המזוזה ושאלו: "אתה הכנסת את המזוזה?" "כן", השיב. "האם הכנסתם כראוי?" השיבו בחיוב. "אנא תוציאו אותה!" כשהוציאו, התגלה למרבה הפלא שהמזוזה הפוכה...

אמר הרב וואזנר לרבי נסים: "איך האב גישפירט עפעס!" "הרגשתי משהו!" (נר לשולחן שבת"ה - מהרה"ג מגיש המזוזה)

בראשית ימיה של ישיבת "יד אהרן" החשובה בשכונת רחביה בירושלים היו שכנים שהתנגדו לקיומה של הישיבה במקום, רעש הלימוד הפריע להם... והגישו על כך תביעה בבית משפט.

השופט המלומד ביקש לבחון את הפרעה מקרוב. כך יום אחד הגיעו לישיבה פמלייה נכבדה: השופט, הצדדים ועורכי הדין.

סמוך לבנין הישיבה העיר השופט: "איני שומע מאומה". "כבוד השופט יתקרב יותר" אמר השכן שהיה המתנגד העיקרי.

התקרב השופט לבנין ואמר: "עדיין לא שומעים שום רעש". הם בטח השתיקו את הבחורים בכוונה, אמר אותו שכן רע.

נכנסו לישיבה, היו שם דלתות וחלונות כפולים, כשפתחו את הדלתות של היכל הישיבה נעמד השופט ופיו פעור, כשהוא נדהם מעוצמת הקולות של רתיחת הלימוד.

כשיצאו אמר השופט לתובעים: "אתם רואים, בחוץ לא שומעים דבר".

ענה השכן: "אבל בחושך שומעים"... "אז נקנה פרוז'קטורים, נדליק אור מסביב לישיבה..." העיר ראש הישיבה הגאון רבי יהושע אייכנשטיין.

"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה'". (י"ז י"ט)

היה זה בעת החתונה הגדולה שנערכה בעיירה חוטיץ בגבול רוסיה בשנת תרכ"ה. הרבי מסדיגורה השיא את בנו, שלימים נתפרסם שמו כאדמו"ר ה"פחד יצחק" מבויאן עם הצדקת מרת מלכה, בת רבי יוחנן מרחמיסטריווקה.

היות וצדיקי בית רוז'ין לא יכלו להכנס אל רוסיה מזמן בריחתם בימי רבי ישראל מרוז'ין והיה מרחף עליהם צו מעצר. מצד שני, צדיקי בית טשרנוביל נתיני רוסיה לא יכלו להכנס לאוסטריה, לכן נערכה החתונה בעיירת הגבול חוטיץ. לכבודם של המחותנים ושתי המשפחות באו לחתונה זו צדיקים רבים, בראשם היה סב החתן רבי אהרן מקרלין, אדמו"ר טשרנוביל ורוז'ין וקהל רב.

באמצע החתונה, הגיעה הידיעה כי לממשלת הצאר נודע כי "רבינר פרידמן" שנוא נפשם נכנס לרוסיה ללא רשיון. השלטונות שלחו מיד טלגרמה אל מפקד תחנת הגבול בעיר נויסליץ הסמוכה לחוטיץ, לסגור את הגבול ולעצור את הרבינר המבוקש.

ראשי החסידים גייסו כמה נכבדים עשירים ומיהרו לנוויסליץ. בסיעתא דשמיא עלה בידם למצוא חן בעיני המפקד, שניאות לקבל מידם שוחד רב כדי שיעלים עין מהמברק עד שהרבי מסדיגורה יעבור את הגבול חזרה לאוסטריה.

בעת שעמד הרבי לחצות את מעבר הגבול, עמד המפקד עם אשתו על מרפסת בחזית בניין המשטרה וסיפר לה את מה שעשה לכבוד הרבינר, תוך שהוא מראה לה באצבעו על דמותו ההדורה של הרבי: "הנה, זה הרבינר".

נענתה אשתו ואמרה בתמיהה: "בשביל רבינר הדור כזה כדאי מאד מה שעשית, אבל פלא בעיני שרבי כזה גדול ילך אפילו פסיעה אחת בלי הבייבל-ספר התנ"ך?" (שהרי להבדיל אלפי הבדלות, כמרי הגויים מחזיקים את ספרי טומאתם בידיהם, בעת יציאתם לרחובות העיר).

ענה לה בעלה המפקד: "רבינר כזה גדול, הוא בעצמו כבר "בייבל"!"

הגבאי ר' משה דוד גוטמן, שהיה דובר רוסית, שעמד בסמוך לדאוג שמעבר הגבול יעבור ללא תקלות, שמע את הדו-שיח הזה, סיפר על כך לרבי.

אמר לו הרבי מסדיגורה: "המפקד צודק! הן התורה אומרת במצות כתיבת משנה תורה על ידי המלך "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" הפסוק מתחיל בלשון נקבה "והיתה" ומסיים "וקרא בו" לשון זכר. היתכן?!"

אלא הפירוש הוא כי מלך ישראל צריך ללמוד את התורה כל ימי חייו עד שהוא בעצמו יהיה בבחינת "תורה" ויתקיים בו הסיפא "וקרא בו". ונאים הדברים למי שאמרם! ("למד עניים" שער האבות)

"וכתב לו את משנה התורה הזאת". (י"ז י"ח)

מעשה בספר תורה שנגנב מכפר סמוך לקהל קודש פאקש במדינת הונגריה, ונמכר בעיר ברטיניץ תמורת ח"י זהובים. הדבר נתוודע לבעלי ספר התורה ותובעים אותו חזרה. הגאון רבי מרדכי בנט הורה שפשוט שצריכים להחזיר את הספר לבעליו.

אלא שרבה של ברטיניץ הסתפק אם הציבור יצאו ידי חובת קריאת התורה בספר הזה. אולי לקרוא בספר גנוב יש בזה משום מצוה הבאה בעבירה.

הגאון רבי מרדכי בנט השיבו שלפי עניות דעתו דין ספר תורה כדין שופר, שאין גזל בקול, כמו כן אין המצוה נעשית בספר תורה עצמו, כי אם במה שקוראים בו. (ש"ת "פרשת מרדכי" עיי"ש)

"שופר הגזול שתקע בו יצא, שאין המצוה אלא בשמיעת הקול... ואין בקול גזול". (רמב"ם הל' שופר א' ג' עיי"ש נו"כ)

הבין השכן את טעותו ואמר: "לא, לא, כוונתי בלילה, כאשר יש שקט מסביב. אמנם לי הרעש הזה לא מפריע, אבל הכלב שלי מתעורר מהקולות, נובח כנגדם ומעיר את כל השכונה..."
ראש הישיבה תמה ואמר בדם לבו: "בשביל כלב מעבירים ישיבה?!" מינייה וביה הוסיף אחד הנאספים בחיוך מר דברים חדים: "השאלה היא איזה כלב מתעורר..."

בית המשפט פסק שהעותרים צודקים, רשיון השימוש בבנין הוא לצורכי חינוך בלבד, והלימוד מותר בו רק מהשעה תשע בבוקר ועד השעה שבע בערב - אין לחנך אחרי השעה שבע...
כך בני הישיבה נאלצו לנוד ולנוע. התפללו שחרית בבית הכנסת "חורב", ואת סדר ג' למדו בעזרת הנשים של ישיבת "נצח ישראל". ובשבת, כידוע אין לימודים, שהרי החינוך אסור בה...
לכן גם את השבת היו עושים בישיבתו של הגאון הרב גוסטמן. כך עשו במשך תקופה ארוכה, עד שהצליחו לסתום את אוזני השכנים על ידי סכום כסף לא מבוטל...

(נר לשולחן שבת)

"כי יפלא ממך דבר - וקמת ועלית - ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך".
הגאונים רבי ישראל זאב גוסטמן ויבלט"א רבי נסים קרליץ נחלקו היאך לנהוג בענין מסויים. לאחר זמן, משלא הגיעו לעמק השווה הציע רבי נסים להציג את הצדדים לפני מרן הסטייפלר. מרן הצדיק את רבי נסים ואמר לו: "עשה כדבריך, ומהר".
התקשר רבי נסים לרב גוסטמן וסיפר את שאמרו הסטייפלר. "מצוין" השיבו הרב גוסטמן "עשה כמו שהסטייפלר אמר, ואעזור לכם במה שאני יכול".

על תגובתו זו התבטא רבי נסים: "זו גדלות!" והסביר: 'כשיש ויכות, דיון, או דין תורה בו כל אחד אחוז בדעתו, אם מתברר לבסוף שצריך לעשות כצד אחד, כל אלו שאחזו בצד השני במקרה הטוב ילכו הביתה בשקט אך לא יעזרו לצד שכנגדם... ואילו פה בגדלותו אמר הרב גוסטמן 'אעזור לך' - אמר ועשה!"

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג מ"ו)

"ושפטו את העם משפט צדק". (ט"ז ח"א)

סיפר הגאון ר' מאיר יששכר מזוז: "ישבתי בדין תורה עם מרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול בו תבע יהודי בשליחות גנב את הנגב, שהיה בעל חנות. התובע סיפר שהגנב חזר בתשובה, רוצה להחזיר את הגניבה, ומבקש להסדיר את צורת התשלומים. הנתבע, בעל החנות אמר שלא יענה לתביעה אלא אם כן יגלה לו מי הוא הגנב ויפגש עמו.

לכאורה תיק פשוט שאין צורך להזקק לו. לתומי אמרתי לרבינו שאם תהיה הסכמה בין הנתבע לתובע, שיסדרו ביניהם. והנה הרב בפקחותו הורה לתובע לצאת מהחדר, "וגילה" לנתבע שהתובע הוא הוא הגנב, ואינו מדבר אלא בשם עצמו, מחמת הבושה שחזר בתשובה וממאן להחשף.

רבי בן ציון המשיך להראות את אור יקרתו כאשר הפתיע את הנתבע בשאלה: "אמור, האם אתה חפץ בכסף, או שמא חפץ אתה בברכה, כפי שפסק הרמב"ם בהלכות גזילה (א"י א) 'אם רצה הגזלן לעשות תשובה ובא מאליו והחזיר דמי הגזלה, תקנת חכמים היא שאין מקבלין ממנו, אלא עוזרין אותו ומוחלין לו, וכל המקבל ממנו דמי הגזילה אין רוח חכמים נוחה הימנו'.

אם כך עליך לענות במה אתה בוחר: בברכת חכמים שרוחם נוחה ממך, או בכסף בחזרה?"

כשהלה השיב בחיוב לברכה, השיב הרב במילה אחת: "תבורך!" וראו זה פלא, שמעתי מבעלי שמועה שבתוך אותה שנה התברך הלה בזכייה הגונה בהגדלת הפיס!"

(תפארת ציון)

כתביו של הגאון רבי צבי פסח פרנק, רבה של ירושלים

מדי זמן הדואר מוכרים חבילות שבאו מחו"ל ולא נמצאו להם בעלים. סדר המכירה הוא שהנהלת הדואר קוצבת מחיר לכל חבילה ואינה נותנת לפתוח ולראות מה שיש בתוכה, אלא נמכרות כמו שהן, חתומות.

מעשה בקונה ששילם עבור חבילה שתי לירות. כשבא לביתו פתח אותה ומצא שם עורות חתוכים, מוכנים לזוג מגפיים. כיון שהאיש לא היה רגיל לנעול מגפיים, הלך לסנדלר ומכר לו את העורות בשתי לירות וחצי.

בחבילה היתה גם חתיכת עור עבה. הציע האיש לסנדלר שהוא ישאיר אותה אצלו, אולי ישתמש בה לתיקונים.

לאחר זמן סיפר הסנדלר שמצא אבנים טובות בתוך אותה חתיכת עור, שהיו טמונים בה יהלומים, ומכרם בסכום גדול. עתה חוזר המוכר ותובע שיתן לו חלק מהם, שלא נתכוון כלל למכור את היהלומים אלא רק את העור.

לכאורה הלכה זו מפורשת בשו"ע (ח"מ רל"ב י"ח רמ"א ועיין פת"ש נו"כ), שאם מתווך קנה דבר בחזקת שהוא בדיל ומכרו, ואחר כך נודע שהיה בו זהב, זכה הלוקח ולא המוכר.

אך יש לעיין דכל זה הוא משום שהוא נתכוון לקנות בדיל ולא נתכוון לזכות בזהב, אבל בנידון דידן שקנה חבילה חתומה שלא ידע כלל מה נמצא בתוכה, על כורחך נתכוון לזכות בכל מה שיהיה בתוכה יהיה מה שיהיה ואפשר שהקונה זכה ביהלומים.

(רשמי שאלה" ח"מ רל"ב ועיי"ש)

"צדק צדק תרדוף". (ט"ז כ)

נשאלתי מרבי משה לייב שחור: מי שיש לו תביעה ממונית על חברו ורוצה להזמינו לדין תורה. הנתבע טוען שכיום אין ביכולתו לשלם, ואומר, שכאשר תהיה יכולת בידו, יעמוד איתו בדין. והתובע מאמינו. האם יכול התובע להזמינו לדין תורה?

השבתי שיכול לתבוע, לברר דינו אם חייב או לא, כי יתכן שבמשך הזמן ישכח טענותיו ופרטי תביעתו. (שו"ת "הר צבי" ח"מ נ"א)

313 ק"כא